

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowań przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka

Warszawa, 24 sierpnia 2023 r.

Sprawozdanie z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się w dniu 20 czerwca 2023 r.

W dniu 20 czerwca 2023 r. odbyło się posiedzenie Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka („Zespół”), powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. z późniejszymi zmianami.

I. Wprowadzenie Przewodniczącego Zespołu

Posiedzenie otworzył Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka („ETPC”), który przewodniczył spotkaniu („Pełnomocnik”). Następnie Pełnomocnik przedstawił program posiedzenia oraz zachęcił wszystkich zebranych do zadawania pytań jak i zgłaszania uwag i sugestii.

II. Informacja o bieżącej działalności Pełnomocnika w przedmiocie wykonywania wyroków ETPC, w tym informacja o sprawach zakomunikowanych Rządowi w II kwartale 2023 r., orzeczeniach wydanych przez ETPC oraz sprawach znajdujących się w procesie wykonywania

1. Sprawy zakomunikowane Rządowi w II kwartale 2023 r.

Pełnomocnik poinformował zebranych, że do 16 czerwca 2023 r. zakomunikowano 108 nowych spraw. Było to mniej niż w I kwartale, gdy zakomunikowano 160 spraw. Niemniej, wzorem lat ubiegłych, należy się liczyć z możliwością kolejnych kilkudziesięciu komunikacji tuż przed końcem czerwca. Komunikacje można podzielić na kilka kategorii spraw.

a) Sprawy dotyczące cudzoziemców

W okresie od 11 do 17 kwietnia 2023 r. ETPC zakomunikował Rządowi RP 16 skarg (dotyczących 34 osób) w przedmiocie kryzysu imigracyjnego na granicy polsko-białoruskiej, złożonych przez cudzoziemców skarżących się na stosowanie tzw. „push backów”. Wobec części z nich ETPC zastosował w latach 2021-2022 środki tymczasowe, polegające na niewydalaniu z Polski. ETPC nadał tym sprawom priorytet. Pełnomocnik zauważył, że w tych sprawach ETPC kieruje wyjątkowo dużo pytań pod adresem strony rządowej. W każdej zostało zadanych ich kilkanaście. ETPC zamierza prowadzić postępowania w tych grupach spraw łącznie, zauważając, iż dotyczą one zbliżonych zagadnień.

Pełnomocnik wskazał, że zaobserwowano również inne sprawy dotyczące cudzoziemców, poruszające inne wątki. W szczególności były to komunikacje:

- *Z.H.R. i inni* – sprawa dot. umieszczenia obywateli Iraku (matki i dwójki małych dzieci) w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców;
- *M.S.T. i inni* – sprawa dot. deportacji do Tajlandii; zarzuty dot. różnych aspektów zatrzymania i późniejszego pozbawienia wolności w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców – zarzut naruszenia art. 5 §1 lit. f oraz art. 5 § 4 oraz art. 8 Konwencji
- *H.K. i inni* – sprawa dot. wydalenia cudzoziemców (dot. 5 obywateli Syrii); możliwość wydalenia skarżących do miejsca, w którym nie są przestrzegane prawa człowieka w ramach zbiorowego wydalenia cudzoziemców – zarzut naruszenia art. 4 Protokołu 4 do Konwencji, art. 2 i 3 oraz 13 Konwencji;
- *S.S.* – sprawa dotycząca deportacji do Tadżykistanu osoby wobec której zastosowano wcześniej środki tymczasowe; problem gwarancji proceduralnych w postępowaniu, którego przedmiotem jest wydalenie cudzoziemca, w tym braku zawieszającego efektu skargi do sądu administracyjnego – zarzut naruszenia art. 1 Protokołu 7 do Konwencji, art. 3 i art. 13 Konwencji;
- sprawy *N.M.* (dotyczy obywatela Federacji Rosyjskiej), *A.A. i inni* (dotyczy 5 obywateli Iraku) oraz *M.A.* (dotyczy 1 obywatela Iraku) - w dwóch z tych spraw w latach 2021-2022 stosowano środki tymczasowe; problem gwarancji proceduralnych w postępowaniu dotyczącym wydalenia cudzoziemca, w tym braku zawieszającego efektu skargi do sądu administracyjnego – zarzut naruszenia art. 1 Protokołu 7 do Konwencji, art. 3 i art. 13 Konwencji;
- *A.A. i inni* (dotyczy 5 obywateli Iraku wobec których zastosowano wcześniej środki tymczasowe) – gwarancje proceduralne w postępowaniu dotyczącym wydalenia cudzoziemca, w tym braku zawieszającego efektu skargi do sądu administracyjnego – zarzut naruszenia art. 1 Protokołu 7 do Konwencji, art. 3 i art. 13 Konwencji;
- *M.A.* – gwarancje proceduralne w postępowaniu dotyczącym wydalenia cudzoziemca (obywatela Iraku), w tym braku zawieszającego efektu skargi do sądu administracyjnego – zarzut naruszenia art. 1 Protokołu 7 do Konwencji, art. 3 i art. 13 Konwencji.

Ponadto zauważono, że po dość licznej komunikacji zbiorczej ww. spraw, nadal otrzymywane są kolejne, pojedyncze komunikacje, dotyczące obcokrajowców, wobec których stosowano wcześniej środki tymczasowe.

b) Sprawy dotyczące emerytur byłych funkcjonariuszy służby bezpieczeństwa (grupa 14 spraw)

Pełnomocnik poinformował zebranych, że w tej grupie spraw ETPC dokonuje obecnie komunikacji nie tylko zarzutu naruszenia art. 6 Konwencji (w związku z przewlekłością postępowań krajowych), ale również art. 1 Protokołu 1 do Konwencji (zarzut naruszenia prawa do poszanowania mienia w zw. z obniżeniem emerytur).

c) Sprawy dotyczące reformy wymiaru sprawiedliwości

Pełnomocnik poinformował o 15 komunikacjach w grupie spraw *Gajkowski*, których przedmiotem jest skład Izby Karnej Sądu Najwyższego (zarzut naruszenia art. 6 § 1 Konwencji).

d) Sprawy powtarzalne i modułowe

Pełnomocnik wskazał, że w II kwartale 2023 roku zakomunikowano 45 spraw dotyczących przewlekłości postępowań krajowych oraz 8 spraw dotyczących opłaty od pozwu, w kontekście prawa dostępu do sądu.

e) Inne sprawy

Pełnomocnik poinformował zebranych o pozostałych, indywidualnych sprawach zakomunikowanych Rządowi RP w II kwartale 2023 r., których nie można przydzielić do żadnej z ww. grup tj.:

- *Małgorzata Papąta i N.K. p. Polsce* – sprawa dot. niewyjaśnionego zabójstwa funkcjonariusza policji wysokiego szczebla – zarzut naruszenia art. 2 Konwencji, gwarantującego prawo do życia w jego aspekcie proceduralnym (brak przeprowadzenia skutecznego śledztwa w kontekście długości postępowania);
- *Piotr Mikołajczyk p. Polsce* – sprawa dot. postępowania karnego prowadzonego przeciwko osobie niepełnosprawnej intelektualnie – zarzutu naruszenia art. 6 §§ 1, 2 i 3 Konwencji w kontekście sposobu prowadzenia czynności wobec skarżącego, w tym dostępu do pomocy prawnej, wykorzystywania informacji zdobytych przed przedstawieniem skarżącemu zarzutów oraz realizacji zasady domniemania niewinności;
- *Strzelecki p. Polsce* – prawo do kontaktów z dziećmi w związku z przedłużającym się postępowaniem rozwodowym – zarzut naruszenia art. 8 i 6 § 1 Konwencji;
- *Hartwig p. Polsce* – rzetelność postępowania oraz równość stron w zakresie przesłuchania świadków – zarzut naruszenia art. 6 §§ 1 i 3 Konwencji.

W odpowiedzi na zapytanie, czy brak możliwości przesłuchania świadków w kontekście sprawy *Hartwig* wynikał z przepisów, czy może chodziło np. o szczególną ochronę świadków, doprecyzowano, że wynikało to z konfiguracji procesowej.

2. Orzeczenia wydane lub notyfikowane w 2023 r.

Pełnomocnik poinformował, że w II kwartale br. (do 16 czerwca 2023 r.) ETPC wydał w sprawach przeciwko Polsce łącznie 50 orzeczeń, w tym 15 wyroków (13 stwierdzających naruszenie postanowień Konwencji, 1 ws. zadośćuczynienia, 1 skreślający sprawę z uwagi na śmierć skarżącego) oraz 35 decyzji (w tym 19 decyzji zatwierdzających ugodę, 13 decyzji o niedopuszczalności oraz 3 decyzje o częściowej niedopuszczalności i zatwierdzające ugodę w odniesieniu do pozostałej części skargi).

W dniu 8 czerwca br. wydano decyzję, w której ETPC uznał za niedopuszczalne część skarg w grupie *A.M. i inni p. Polsce* (łącznie ponad 900 skarg), dot. zarzutu naruszenia art. 3 i 8 Konwencji w związku z wyrokiem polskiego Trybunału Konstytucyjnego, zawężającego dopuszczalność zabiegów przerywania ciąży. ETPC uznał, że naruszenia miało charakter hipotetyczny (skarżące nie były w ciąży), w związku z czym skargi nie zasługują na uwzględnienie.

3. Sprawy pozostające w procesie wykonywania przed Komitetem Ministrów Rady Europy wg stanu na 16 czerwca 2023 r.

Pełnomocnik poinformował, że według stanu na 16 czerwca br. w nadzorze Komitetu Ministrów Rady Europy („KMRE”) znajduje się 139 orzeczeń, w tym 25 decyzji zatwierdzających ugodę i 114 wyroków stwierdzających naruszenie postanowień Konwencji. Wśród tych orzeczeń są 43 tzw. wyroki wiodące, 6 wyroków, w których przewijają się aspekty wiodące i powtarzalne oraz 62 sprawy powtarzalne. Największe grupy wyroków powtarzalnych dotyczą kwestii przewlekłości administracyjnych (grupa *Beller*), przewlekłego tymczasowego aresztu (nowoutworzona grupa *Burża*), wolności wypowiedzi (grupa *Kurłowicz*), spraw z konwencji haskiej (grupa *K.J.*), detencji administracyjnej cudzoziemców (grupa *Bistieva*), odmowy wjazdu na teren kraju cudzoziemcom (grupa *M.K. i inni*, tzw. sprawy terespolskie), nadużycia władzy przez funkcjonariuszy policji (zaliczone do grupy *Dzwonkowski*).

W tym roku KMRE zamknął nadzór nad 7 orzeczeniami (w tym 2 wyrokami i 5 decyzjami ws. ugod). Niemniej nadal oczekiwane jest, że w najbliższym czasie zamknięte zostaną kolejne sprawy. Do 16 czerwca br. przekazano do Departamentu Wykonywania Wyroków ETPC łącznie 34 raporty lub ich aktualizacje, plany działań oraz informacje w sprawach.

Po posiedzeniu Zespołu planowane są posiedzenia dwóch grup roboczych:

- ws. grupy *Burża* (przewlekły tymczasowy areszt), z uwagi na coraz to nowe wyroki wydawane w podobnych sprawach, już po zamknięciu poprzedniej, licznej grupy wyroków *Trzaska* i wprowadzeniu środków generalnych, które miały zapobiec kolejnym naruszeniom w tym zakresie;
- ws. grupy *Milka* (kontrole osobiste w zakładach karnych), w związku z którymi przeprowadzono nowelizację przepisów Kodeksu karnego wykonawczego; na etapie parlamentarnym projektowane przepisy zostały znacząco zmienione.

Nadto Pełnomocnik poinformował zebranych, że 15 czerwca br. odbyło się posiedzenie grupy roboczej z przedstawicielami Prokuratury Krajowej ws. grupy *Al Nashiri*.

Pełnomocnik przywołał również wypowiedź Min. Z. Ziobry odnośnie do likwidacji art. 212 Kodeksu karnego (przestępstwo zniesławienia). Przeprowadzenie tych zmian pozwoliłoby na wykonanie licznej grupy wyroków *Kurłowicz p. Polsce*. Ministerstwo Sprawiedliwości zostało poproszone o informację, czy ewentualne prace nowelizacyjne w tym zakresie zostały rozpoczęte w resorcie.

4. Komunikacje złożone w II kwartale 2023 r. do KMRE na podstawie art. 9 Regulaminu

W II kwartale odnotowano 10 komunikacji na podstawie art. 9 ust. 2 Regulaminu Komitetu Ministrów w formacie ds. praw człowieka i 1 na podstawie art. 9 ust. 1 Regulaminu w sprawie indywidualnej.

Były to komunikacje w sprawach dot. dostępu do zabiegów przerywania ciąży, tj. *Tysiąc, RR i P. i S.* oraz w sprawach dot. reformy wymiaru sprawiedliwości (*Reczkowicz, Grzęda, Juszczyżyn Żurek, Xero Flor, Broda i Bojara*), jak również w grupie *Burża*. Zwiększenie komunikacji składanych przez organizacje pozarządowe czy też instytucje które zajmują się prawami człowieka związane było przede wszystkim ze zbliżającym się posiedzeniem KMRE w formacie praw człowieka oraz faktem, że na agendzie posiedzenia znajdowały się

wspomniane sprawy dot. reformy wymiaru sprawiedliwości oraz sprawy związane z dostępem do zabiegów legalnego przerywania ciąży. Komunikacje przedstawiły m.in.: Helsińska Fundacja Praw Człowieka, NRA, Iustitia, Europejskie Stowarzyszenie Sędziów, Fundacja FEDERA i CPR.

III. Informacja na temat ostatniego posiedzenia KMRE poświęconego nadzorowi nad wykonywaniem wyroków ETPC

Pełnomocnik poinformował, że w agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów RE poświęconemu nadzorowi nad wykonywaniem wyroków ETPC, które odbyło się w dniach 5-7 czerwca 2023 r. znalazły się polskie sprawy praworządnościowe (*Xero Flor*, grupa *Reczkowicz, Broda i Bojara* oraz *Grzęda*) oraz sprawy *Tysiąc, R.R., i P. i S.* Wszystkie te sprawy zostały poddane debatom na forum Komitetu.

1. Sprawy związane z funkcjonowaniem sądownictwa

W sprawie *Xero Flor* przyjęta została rezolucja tymczasowa, w której wezwano Polskę do bezwarunkowego przestrzegania swoich zobowiązań międzynarodowych, zapewnienia, że w składzie polskiego Trybunału Konstytucyjnego („TK”) będą znajdować się jedynie prawidłowo wybrani sędziowie, odniesienia się do statusu orzeczeń TK wydanych z udziałem nieprawidłowo wybranych sędziów. Odnotowano również z niepokojem, że Polska powołuje się na uregulowania krajowe, w tym na wyrok polskiego TK w sprawie K 6/21, odmawiając pełnego wykonania wyroku w sprawie *Xero Flor*. Zapelowano o podjęcie działań *restitutio in integrum* na rzecz skarżącej spółki. Zapowiedziano także powrót do badania tej sprawy w grudniu 2023 r., w oparciu o informacje przedstawione przez polskie władze do 15 września 2023 r.

Z kolei w sprawach grupy *Reczkowicz, Grzęda, Broda i Bojara* przyjęta została decyzja, w której KMRE:

- odnotował z głębokim żalem, że zmiana ustawy o Sądzie Najwyższym („SN”) ze stycznia 2023 r. nie uwzględniła głównych wymogów dotyczących wykonania grupy *Reczkowicz* (w szczególności, że przekazanie spraw dyscyplinarnych dotyczących sędziów z Izby Odpowiedzialności Zawodowej SN do Naczelnego Sądu Administracyjnego (dalej: „NSA”) nie zapobiega ryzyku naruszenia prawa do sądu ustanowionego ustawą, jako że istotna część sędziów NSA została również powołana na wniosek KRS po marcu 2018 r.;
- wyraził głębokie zaniepokojenie faktem, że władze nadal podejmują niepokojące kroki w stosunku do sędziów, którzy kwestionują status innych, niewłaściwie mianowanych sędziów, a jednocześnie opierają się na wyroku TK w sprawie K 7/21, aby odmówić zastosowania się do środków tymczasowych, wskazanych przez ETPC w takich przypadkach;
- mając na uwadze ustalenia w wyroku ws. *Reczkowicz* wyraził ubolewanie nad stanowiskiem władz polskich, odrzucających potrzebę działań naprawczych dotyczących składu Krajowej Rady Sądownictwa („KRS”) oraz statusu niewłaściwie powołanych sędziów i ich decyzji;
- wezwał władze do szybkiego opracowania środków mających na celu:
  - (i) przywrócenie niezależności KRS poprzez wprowadzenie przepisów gwarantujących polskiemu sądownictwu prawo wyboru sędziowskich członków KRS;

- (ii) odniesienie się do statusu wszystkich sędziów powołanych w wadliwych postępowaniach z udziałem KRS w składzie po marcu 2018 r. oraz orzeczeń wydanych z ich udziałem;
  - (iii) zapewnienie skutecznej kontroli sądowej uchwał KRS w sprawie nominacji Prezydenta RP na sędziów, w tym sędziów Sądu Najwyższego, z poszanowaniem również skutku zawieszającego toczącej się kontroli sądowej;
  - (iv) zapewnienie zbadania kwestii, czy prawo do sądu ustanowione ustawą było respektowane, bez żadnych ograniczeń lub sankcji za stosowanie wymogów Konwencji;
- zauważył, że procedura odwoływania prezesów sądów krajowych nadal nie ma wystarczających gwarancji; wezwał władze do opracowania środków ochrony prezesów i wiceprezesów sądów przed arbitralnymi odwołaniami, w tym poprzez wprowadzenie kontroli sądowej;
  - zobowiązał władze do niezwłocznego przedstawienia wyników refleksji na temat środków niezbędnych do zapewnienia bezpieczeństwa kadencji sędziowskich członków KRS, w szczególności poprzez umożliwienie niezależnemu organowi sądowemu kontroli legalności wszelkich środków skutkujących skróceniem mandatów członków KRS, w tym wygaśnięciem mandatu *ex lege*.

W odpowiedzi na zapytanie nt. podobnych wyroków spodziewanych w najbliższym okresie poinformowano, że w dniu 8 lipca br. zostaną opublikowane dwa orzeczenia dot. skarg złożonych przez sędziego Tuleyę. Ponadto sprawy wpływają na bieżąco i nie można wykluczyć nowych komunikacji ETPC, dotyczących podobnych stanów faktycznych.

2. Sprawy związane z dostępem do legalnych zabiegów przerywania ciąży

Pełnomocnik poinformował, że w sprawach dotyczących różnych aspektów dostępu do legalnej aborcji oraz badań prenatalnych została przyjęta decyzja, w której KMRE:

- wyraził głębokie zaniepokojenie brakiem jasnego obrazu działań podjętych w celu zapewnienia skutecznego dostępu do legalnej aborcji bowiem:
  - (i) władze nie dostarczyły nowych informacji na temat głównych, nierozstrzygniętych kwestii, wcześniej zidentyfikowanych przez KMRE,
  - (ii) zgłoszona liczba legalnych aborcji i związanego z tym stosowania procedury sprzeciwu utrzymuje się na niskim poziomie oraz
  - (iii) społeczeństwo obywatelskie nadal wyraża poważne obawy, że kobiety i pracownicy służby zdrowia nie mają jasności co do ich możliwości oraz obowiązków wynikających z prawa, w szczególności po zniesieniu przestanki związanej ze stanem zdrowia płodu w 2021 r.;
- odnotował z głębokim zaniepokojeniem widoczny brak rozważenia na najwyższych szczeblach decyzyjnych poprzedniej decyzji KMRE oraz wynikających z niej sugestii i zaleceń przedstawionych przez Sekretariat;
- stanowczo zaapelował do władz o zapewnienie skutecznego dostępu do legalnej aborcji, w tym aby zostały opracowane ujednolicone wytyczne dla szpitali, łącznie

z wytycznymi dla lekarzy, dotyczące sytuacji granicznych, w których stan zdrowia płodu wpływa na zagrożenie życia/zdrowia kobiety ciężarnej oraz zadośćuczynienie obowiązkowi informacyjnemu w tym zakresie względem kobiet w ciąży, jak również aby skodyfikowany został obowiązek kierowania przez szpitale pacjentek do innego świadczeniodawcy w przypadku niewykonania zabiegu medycznego z uwagi na stosowanie klauzuli sumienia, jak również skuteczne monitorowanie jego przestrzegania w praktyce;

- stanowczo zaapelował do władz o rozważenie prowadzenia przez NFZ z urzędu monitoringu wszystkich przypadków, w których zgłoszono sprzeciw dotyczący legalnej aborcji lub badań prenatalnych albo odmówiono wykonania takich zabiegów z powodu zastosowania klauzuli sumienia oraz o przeprowadzenie reformy instytucji sprzeciwu od decyzji i opinii lekarza.

KMRE zdecydował, że kolejne badanie stanu wykonania tych spraw na posiedzeniu będzie miało miejsce w marcu 2024 r., co oznacza, że działania wymagane przez KMRE oraz informacje, o które zwraca się KMRE powinny zostać przekazane najpóźniej do 15 grudnia 2023 r.

Zwrócono także ponownie uwagę na fakt notyfikacji przez ETPC w dniu 8 czerwca br. decyzji o niedopuszczalności skarg w sprawie *A.M. i inni* dotyczącej zarzutu naruszenia art. 3 i 8 Konwencji w związku z wyrokiem polskiego TK, zawężającego dopuszczalność zabiegów przerywania ciąży. Natomiast debata KMRE w sprawach związanych z dostępem do legalnych zabiegów przerywania ciąży odbyła się w dniu 5 czerwca, a więc jeszcze przed ogłoszeniem tej decyzji.

W odpowiedzi na zapytanie Pełnomocnik MSZ wskazał, że informacje które Rząd RP przekazuje KMRE są przygotowywane przez MZ. Strona rządowa wskazuje, że klauzula sumienia dotyczy sytuacji *ad casu*, nie obejmuje całej jednostki. W przypadku powołania się na klauzulę sumienia przez lekarza szpital (a właściwie dyrektor), który ma podpisaną umowę z NFZ na świadczenie danych usług musi wskazać pacjentce gdzie może alternatywnie uzyskać to świadczenie. Nie prowadzi się rejestrów lekarzy, którzy stosują klauzulę sumienia. Jeśli chodzi o organizacje pozarządowe to jedne są bardziej aktywne i przekazują obszerne komunikacje do KMRE a inne mniej.

Ponadto w kontekście decyzji przyjętej przez KMRE wskazano, że mając na uwadze ostatnie doniesienia medialne i konferencje prasową Ministra Zdrowia, mają zostać opracowane wytyczne dla szpitali i lekarzy odnośnie do sytuacji granicznych, w których przeprowadzenie zabiegu jest dozwolone ze względu na życie lub zdrowie kobiety. Przedstawicielka Ministerstwa Zdrowia poinformowała, że Zespół został powołany przez MZ, a wytyczne dotyczące sytuacji, w których można przeprowadzić zabieg przerywania ciąży, o których ostatnio na konferencji prasowej mówił Minister Zdrowia, mają zostać opracowane do 12 września br.

Pełnomocnik poinformował, że kolejne posiedzenie KMRE odbędzie się we wrześniu 2023, a w agendzie przewidziane są sprawy z grupy *Al Nashiri* oraz grupa dotycząca przewlekłości karnych i cywilnych tj. sprawy *Bąk, Majewski Rutkowski*.

IV. Informacja właściwych resortów i innych podmiotów na temat planów dotyczących wykonania i postępów w realizacji poszczególnych orzeczeń ETPC

- **Aktualizacja informacji nt. postępów w wykonaniu środków generalnych w grupie spraw *Bąk* (skarga nr 7870/04), *Majewski* (skarga nr 52690/99), *Rutkowski***

i inni (skarga nr 72287/10) w związku z umieszczeniem spraw w agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów we wrześniu 2023 r.

Pełnomocnik zauważył, że ta grupa spraw dotyczy przewlekłości postępowań sądowych oraz postępowań przygotowawczych. Ostatnio była przedmiotem badania przez Komitet Ministrów w czerwcu 2020 r. W dniu 4 czerwca 2020 r., KM przyjął w trybie obiegowym decyzję, w której m.in. odnotował z zainteresowaniem zmiany w procedurach karnej i cywilnej, wprowadzone w 2019 r., zwiększenie środków na inwestycje w sądownictwie, rozwiązanie problemu fragmentacji postępowań, pozytywne dane w zakresie nadmiernego formalizmu przy odrzucaniu skarg oraz przeprowadzenie analizy wysokości zasądzonych kwot przy orzekaniu o przewlekłości postępowania. Komitet zalecił wówczas dalsze monitorowanie wysokości zasądzanych kwot. Ponadto, decyzja odniosła się do kwestii unormowań dotyczących biegłych sądowych, wpływu zmian legislacyjnych na ograniczenie praktyki przekazywania spraw do ponownego rozpoznania, wakatów na stanowiskach sędziowskich, braku widocznego wpływu podejmowanych działań legislacyjnych na zmniejszenie czasu trwania postępowań sądowych oraz znaczenia dalszych reform wymiaru sprawiedliwości dla zaradzenia problemowi przewlekłości postępowań, w zgodzie z zasadą niezależności sądów. Pełnomocnik poprosił przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości („MS”) o przedstawienie postępów w wykonywaniu tej grupy.

Przedstawicielka MS poinformowała, że prowadzone są dalsze prace analityczno-koncepcyjne, które dotyczą systemowego uregulowania instytucji biegłego sądowego. Prace te mają na celu szeroka reformę zasad powoływania biegłych, weryfikacji ich kompetencji, nadzoru nad ich działalnością, terminów wypłat należności, sposób określenia i waloryzacji ich wynagrodzeń. Wszczęto prace legislacyjne nad elektroniczną przetwarzania danych osobowych biegłych sądowych. Rejestr biegłych ma być docelowo odmiejscowiony oraz prowadzony w formie elektronicznej. W odniesieniu do projektów przekazanych do Sejmu to należy zwrócić uwagę na projekt ustawy o zmianie ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych (UD 339) który przewiduje m.in. zmiany w odniesieniu do art. 159 - określenie formy prowadzenia rejestru biegłych. Rozwiązania usprawniające postępowanie cywilne, w tym zmierzające do jego przyspieszenia, zawiera ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. Ta nowela wchodzi w życie w dniu 1 lipca br. Nowela ta m.in. podwyższa do 100 tysięcy złotych wartość przedmiotu sporu, od której uzależniona jest właściwość sądów okręgowych jako sądów I instancji. Sprawy o wartości przedmiotu sporu w przedziale 75 -100 tys. złotych, które dotychczas były rozpoznawane przez sądy okręgowe, na skutek zmiany zostaną „rozproszone” na kilka sądów rejonowych danego okręgu. Nadto wprowadzono postępowanie odrębne w sprawach konsumenckich, instytucję zażaleń poziomych oraz zreformowano system pouczeń sądowych. W MS nadal prowadzone są prace nad spłaszczeniem struktury sądownictwa (tj. zastąpienie obecnego trzyszczeblowego modelu sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych, modelem dwuszczeblowym). W Sejmie procedowane są także regulacje dotyczące sędziów pokoju, co też będzie miało wpływ na kognicje sądów. W Sejmie znajduje się ponadto poselski projekt nowelizacji Prawa o notariacie, który umożliwi notariuszom dokonywanie wpisów w księgach wieczystych oraz wydawania notarialnych nakazów zapłaty. Jeśli chodzi o działania związane z rosnącą liczbą wakatów sędziowskich, obecnie trwają prace nad projektem zmiany ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych (UD 322). Zmiany przewidują modyfikację regulacji, która dotyczy przydzielania przez MS nowych stanowisk sędziowskich i asesorskich. Ponadto w planach jest też skrócenie ścieżki nominacyjnej na stanowisko sędziego oraz wprowadzenie możliwości sprzedaży nieruchomości w drodze licytacji elektronicznej. Planowane są również zmiany w Kodeksie postępowania karnego w celu usprawnienia postępowań poprzez wprowadzenie instytucji narady wstępnej oraz wyroku częściowego.

Odnośnie do obsady wakujących stanowisk sędziowskich przedstawiciel KRS wskazał, że procedura obsady stanowisk znacząco wydłuża się na etapie Kancelarii Prezydenta RP oraz Sądu Najwyższego. W związku z tym stosowne zapytania należy kierować do tychże podmiotów.

- **Aktualizacja informacji nt. postępów w wykonaniu środków indywidualnych i generalnych w sprawach *Al Nashiri p. Polsce* (skarga nr 28761/11) oraz *Abu Zubaydah p. Polsce* (skarga nr 7511/13) w związku z umieszczeniem tych spraw w agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów we wrześniu 2023 r.**

Pełnomocnik wskazał, że w obu wyrokach ETPC uznał, że doszło do naruszenia art. 3 Konwencji (zakaz tortur oraz niehumanitarnego i poniżającego traktowania) w aspekcie materialnym i proceduralnym; naruszenia art. 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego); naruszenia art. 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego); naruszenia art. 13 (prawo do skutecznego środka odwoławczego) oraz naruszenia art. 6 § 1 (prawo do rzetelnego procesu sądowego).

W sprawie *Al Nashiri* ETPC stwierdził również naruszenie art. 2 (prawo do życia) oraz art. 3 Konwencji w zw. z art. 1 Protokołu nr 6 (zakaz kary śmierci). ETPC uznał także, że Polska nie zrealizowała próśb ETPC o dostarczenie dowodów i, w konsekwencji, nie wypełniła zobowiązań wynikających z art. 38 Konwencji – udzielenia ETPC wszelkich niezbędnych ułatwień dla efektywnego przeprowadzenia dochodzenia.

Pełnomocnik przypomniał, że wykonanie ww. wyroków w zakresie środków indywidualnych oraz środków generalnych jest zadaniem kompleksowym, realizowanym przez kilka resortów.

Bierze w nim udział także MSZ w zakresie uzyskania gwarancji dyplomatycznych dla obu skarżących. Ta kwestia została podniesiona w trakcie spotkania Min. Z. Raua z Sekretarzem Stanu USA A. Blinkenem w grudniu 2022 r. Również w połowie maja tego roku przedstawiciele Ambasady RP w Waszyngtonie spotkali się z przedstawicielami administracji USA w celu omówienia tej kwestii. Jak dotąd nie uzyskaliśmy gwarancji dyplomatycznych.

Pełnomocnik poinformował także zebranych, że w MSZ dyskutowany jest obecnie tryb i forma wydania komunikatu *zero tolerance message* tj. deklaracji o braku tolerancji władz polskich dla łamania praw człowieka. Takiej deklaracji ze strony polskich władz oczekuje KMRE. Deklaracja taka została wydana w analogicznej sprawie przez władze litewskie i spotkała się z przyjęciem ze strony Komitetu Ministrów. Do kwestii *zero tolerance message* odniosły także władze Rumunii (w uzasadnieniu do nowelizacji przepisów krajowych).

Ponadto kwestia tzw. „tajnych więzień CIA” była w ostatnim czasie badana również przez instytucje ONZ (grupa robocza ds. arbitralnych zatrzymań). Wydane zostały dwa raporty w sprawach skarżących, w których znalazły się odniesienia m.in. do Polski.

Pełnomocnik zauważył, że kwestia, która również nadal pozostaje w wykonywaniu związana z naruszeniem art. 38 Konwencji w związku z nieprzekazaniem ETPC przez władze polskie dokumentów dotyczących krajowego śledztwa z uwagi na brak przepisów zapewniających właściwą ochronę dokumentów niejawnych. ETPC pomimo wszczęcia prac nad zmianą regulaminu w zakresie wprowadzenia przepisów dotyczących traktowania dokumentów niejawnych, nadal ich nie wprowadził.

Przedstawiciel PK poinformował, że śledztwo w sprawie przekroczenia uprawnień przez funkcjonariuszy publicznych w związku z dopuszczeniem do funkcjonowania na terytorium Polski miejsc odosobnienia zostało umorzone w 2020 r. Decyzja prokuratora została poddana kontroli instancyjnej i jest prawomocna. Obecnie prowadzona część postępowania przygotowawczego dotyczy stosowania na terytorium Polski tzw. wzmocnionych technik przesłuchań.

Przedstawicielka KPRM poinformowała, iż do zadań powołanego w 2020 r. Komitetu Rady Ministrów do spraw Bezpieczeństwa Narodowego i spraw Obronnych należy koordynacja służb specjalnych przy wykonywaniu zadań z zakresu obronności. Wskazała na jego zadania wymienione w powołującym go zarządzeniu. Komitet obraduje zazwyczaj w trybie niejawnym, a działalność służb podlega stałej kontroli. Komitet ten stanowi jeden z szeregu elementów systemu demokratycznego nadzoru nad służbami specjalnymi w Polsce. Działalność służb specjalnych w Polsce podlega efektywnej i ciągłej kontroli organów władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej. W ramach władzy wykonawczej relacje ze służbami specjalnymi obejmują nie tylko nadzór, ale również koordynację działań poszczególnych służb. Równie istotne jest precyzyjne określenie zakresu wpływu rządu na służby specjalne. Jak wyżej wykazano, nadzór ten jest w Polsce ściśle określony, a środki nadzorcze są jasno wskazane w aktach normatywnych. Środki zmierzające do wykonania wyroku ETPC pozostają w gestii państwa, dlatego to Polska decyduje jakie działania należy podjąć, a jakie nie. W ocenie KPRM obecny system nadzoru nad służbami specjalnymi jest kompletny i skuteczny.

- **Informacja nt. procesu wykonywania wyroków w sprawie *Rabczewska p. Polsce* (skarga nr 8257/13)**

Pełnomocnik przypomniał, że sprawa dotyczyła zarzutu naruszenia art. 10 Konwencji. Skarżąca została skazana z art. 196 Kodeksu karnego na karę grzywny za to, że w wywiadzie prasowym publicznie obraziła uczucia religijne dwojga pokrzywdzonych poprzez znieważenie przedmiotu czci religijnej tj. Pisma Świętego. Wyrokiem z 15 września 2022 r. ETPC stwierdził naruszenie art. 10 Konwencji i wskazał, że sądy krajowe nie dokonały kompleksowej oceny szerszego kontekstu wypowiedzi skarżącej, ani starannego wyważenia jej prawa do wolności wypowiedzi i praw innych osób do ochrony ich uczuć religijnych oraz zachowania pokoju religijnego w społeczeństwie. W ocenie ETPC nie wykazano, że ingerencja w tej sprawie była konieczna w celu zapewnienia pokojowego współistnienia grup i jednostek religijnych oraz niereligijnych podlegających jurysdykcji sądów, poprzez zapewnienie atmosfery wzajemnej tolerancji. Ponadto badane wyrażenia nie stanowiły niewłaściwego lub obraźliwego ataku na obiekt kultu religijnego, mogącego podlegać do nietolerancji religijnej lub podważać ducha tolerancji, który jest jedną z podstaw społeczeństwa demokratycznego. Pełnomocnik poprosił przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości o zreferowanie stanu wykonania ww. orzeczenia.

Przedstawicielka MS poinformowała, że orzeczenie ETPC w sprawie *Rabczewska p. Polsce* zostało upowszechnione, a przyznane zadośćuczynienie zostało wypłacone skarżącej. Nadto po uzyskaniu wyroku ETPC ma ona możliwość wznowienia krajowego postępowania karnego. Podjęto środki upowszechniające wyrok, wyrok przetłumaczono na język polski, informacja o wyroku została umieszczona na stronie MS, o treści poinformowano sądy krajowe orzekające w sprawie. Ponadto Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury zaplanowała przeprowadzenie szkolenia dotyczącego wykonywania orzeczeń ETPC w sprawach polskich, w trakcie którego niniejszy wyrok będzie omówiony. Adresatami szkolenia będą sędziowie i asesory sądowi. Ww. środki są wystarczające do stwierdzenia, że Polsce wykonała orzeczenie ETPC.

V. Pozostałe ogłoszenia i informacje

1. Sprawy międzypaństwowe *Ukraina p. Rosji*

Pełnomocnik poinformował, że Polska wzorem innych państw zachodnioeuropejskich przystąpiła do sprawy *Ukrainy p. Rosji*. Jednocześnie wskazał, że w części skargi udało się opracować wspólne stanowisko interwenientów. Natomiast pojawiają się różnice co do interpretacji zakresu jurysdykcyjnego ETPC pomiędzy poszczególnymi interwenientami. Pełnomocnik przypomniał ponadto, że Polska przystąpiła również do innej sprawy przeciwko Rosji, dotyczącej wolności religijnej i praw Świadków Jehowy.

2. Sprawa *Duarte Agostinho i inni* tocząca się przed Wielką Izbą ETPC

Pełnomocnik poinformował, że w zawieszanej przed Wielką Izbą ETPC sprawie *Duarte Agostinho i inni p. Portugalii oraz 32 innym państwom* (w tym przeciwko Polsce - skarga nr 39371/20), został wyznaczony na dzień 27 września 2023 r., godz. 9:15 termin rozprawy (ustne przesłuchanie stron przed Wielką Izbą). Sprawa dotyczy zarzutów naruszenia art. 1, 2, 3, 8, 14, 34 Konwencji oraz art. 1 Protokołu 1 do Konwencji w związku z brakiem przeciwdziałania zmianom klimatycznym przez państwa będące sygnatariuszami porozumienia paryskiego z 2015 r. Rozprawa powinna zakończyć się najpóźniej o godzinie 13.15.

Pozwane Rządy zostały zobowiązane przez ETPC do skoordynowania swojego udziału w rozprawie, mając na uwadze, że każda ze stron będzie miała maksymalnie czterdzieści pięć minut na wstępne wystąpienie, a następnie przewidziane zostało maksymalnie dziesięć minut dla każdej ze stron trzecich biorących udział w rozprawie (tj. Komisarzy Praw Człowieka RE, Komisji Europejskiej oraz Europejskiej Sieci Krajowych Instytucji Praw Człowieka - „ENNHR”). W drugiej turze strona rządowa i strona skarżąca będą miały po dwadzieścia minut na przedstawienie dodatkowych uwag i odpowiedzenie na pytania sędziów. W obu rundach głos zostanie oddany najpierw rządowi, a następnie przedstawicielom skarżących.

Obecnie zostały zainicjowane rozmowy pomiędzy przedstawicielami większości pozwanych państw (z wyłączeniem Federacji Rosyjskiej) celem uzgodnienia możliwości i sposobu wspólnej reprezentacji podczas ustnej rozprawy. Polska przedstawiła w terminie szczegółowe stanowiska co do dopuszczalności oraz zasadności przedmiotowych skarg. Pełnomocnik skonsultuje się w tej sprawie z zainteresowanymi resortami krajowymi.

3. Inne wnioski i postulaty

Przedstawicielka Prokuratury Krajowej zwróciła uwagę, że prokuratorzy, którzy mają ustosunkować się do pism MSZ, przy których przekazywane są dokumenty z ETPC lub KMRE, a dotyczących podejmowanych przez tychże prokuratorów decyzji, napotykają liczne trudności z uwagi na fakt, że pisma te są sporządzone w języku angielskim oraz wskazywane są bardzo krótkie terminy do zajęcia stanowiska.

W odpowiedzi Pełnomocnik zauważył, że terminy ustalane są przez KMRE i ETPC, i MSZ nie ma na nie wpływu. Natomiast pisma przekazywane z ETPC sporządzane są w języku urzędowym Rady Europy, tzn. angielskim lub francuskim – MSZ nie dysponuje ich tłumaczeniami.

Jan Sobczak
Pełnomocnik Ministra
/podpisano elektronicznie/